Notiser

Carl Holmberg in memoriam

F.d. ordföranden i Högsta domstolen Carl Holmberg, Stockholm, har avlidit i en ålder av 85 år; hans närmaste är makan Karin, född Wall, samt barnen Marianne, Göran och Birgitta med familjer.

Carl Holmberg var född i Stockholm. Efter studentexamen 1937 och jur.kand. vid Stockholms högskola 1943 började han sin framgångsrika juristbana med tingstjänstgöring i dåvarande Södertörns och Gästriklands östra domsagor. Kort efter sitt inträde i Svea hovrätt, där han blev fiskal 1946, assessor 1954 och hovrättsråd 1961, anförtroddes han uppgiften som hovrättssekreterare, en meriterande syssla som biträde åt hovrättspresidenten. Vägen låg utstakad.

Efter ett par år som tingssekreterare i Södertörns domsaga och en kortare tids tjänstgöring i hovrätten togs han i anspråk för krävande lagstiftningsuppdrag. Han var sålunda sekreterare i strafflagberedningen åren 1950–1956, från 1953 även ledamot i beredningen, vilkens arbete var inriktat på vad man kan kalla brottsbalkens allmänna del, främst påföljdssystemet.

Efter nya lagstiftningsuppdrag i Justitiedepartementet blev han t.f. lagbyråchef där 1960, lagbyråchef 1961 och statssekreterare 1963. Han utnämndes till justitieråd år 1965 och avslutade sin domarkarriär som Högsta domstolens ordförande åren 1984–1986.

Genom arbetet i stafflagberedningen blev straffrätten Carl Holmbergs särskilda kunskapsområde. Det ledde till en mångfald uppdrag inom detta område. Tidigt blev han ordförande i den för Stockholmsdomsagorna gemensamma övervakningsnämnden och vidare ordförande i utskrivningsnämnden vid kommunala mentalsjukhusen i Stockholm. Han var vice ordförande och ordförande i ungdomsfängelsenämnden från 1965 och ordförande i interneringsnämnden från 1967, uppdrag som pågick fram till de bägge påföljdernas avskaffande respektive 1980 och 1981. Han var ordförande i Svenska Kriminalistföreningen åren 1969–1980.

När den första upplagan av den stora kommentaren till brottsbalken utkom i tre band åren 1964–1967 i ”Norstedts Blå bibliotek” var Carl Holmberg en självskriven medförfattare, en medverkan som han senare fullföljde i nya upplagor. Under åren 1962–1965 var han redaktionssekreterare och ansvarig utgivare av Svensk Juristtidning och från 1977 utgivare av Nytt Juridiskt Arkiv, avd I, en uppgift som han fullföljde till kort före sin död. Han promoverades till juris hedersdoktor vid Stockholms universitet år 1990.

Ett samarbete med Carl Holmberg ingav alltid en särskild trygghetskänsla. Hans osvikliga omdöme och grundliga kunskaper kom arbetet att flyta både lätt och säkert. Alla hans goda egenskaper i förening med en återhållsamhet i framtoningen gjorde honom till en högt uppskattad arbetskamrat. För sina kolleger framstod han också som en särdeles pålitlig och trofast vän.

I det privata var Carl Holmberg en hängiven friluftsmänniska, som sökte sin rekreation i såväl Skånes somrar som Norrlands vintrar. Hans jordnära natur tog sig också uttryck i ett stort odlarintresse; han var bl.a. ordförande under många år i föreningen Stora Skuggan, vars ändamål är att tillgodose äldre människors rekreation.

Olle Höglund

Nyheter från Juridiska fakulteten vid Lunds universitet

Disputationer

I *Per Ellsberger* disputerade i civilrätt den 29 oktober 2004 på avhandlingen Pantlån — om ränta och värdepappersrättsliga konflikter i pantbankernas kreditgivning.

När ett föremål pantsätts i en pantbank skall pantbanken enligt en bestämmelse i pantbankslagen lämna en pantsedel till pantsättaren som bevis om pantsättningen. Rättsläget beträffande pantsedlarna är för närvarande oklart och de rättsverkningar som följer av dispositioner med pantsedlar är svåra att överblicka. Exempelvis är frågan om godtrosförvärv kan ske av värdepapper som avser lösöre i dagsläget allmänt oklar i svensk lagstiftning. Frågan behandlas varken i skuldebrevslagen eller i lagen om godtrosförvärv av lösöre. Om det finns en möjlighet att göra ett exstinktivt godtrosförvärv av ett pantsatt föremål genom godtrosförvärv av en pantsedel blir det också möjligt att framgångsrikt omsätta stöldgods i disharmoni med de ändamålsskäl som uppbär lagen om godtrosförvärv av lösöre, vilket kan medföra att pantbanker blir avsättningsplats för stulen egendom. I avhandlingen undersöks även ett flertal andra frågor, bl.a. möjligheten att avtalsvis konstruera en pantsedel som är föremål för sakrättsligt verksamma dispositioner över lös egendom i tredje mans förvar, om panthavares kvittningsmöjligheter beträffande överskott efter pantrealisation, verkan av överlåtelseförbud för pantsatt egendom och legitimationsfrågor då två personer gör anspråk på att få ut samma pant från en panthavare. I avhandlingen presenteras ett förslag till en ny lagregel beträffande pantsedlar för att ge ett exempel på hur slutsatserna kan introduceras i gällande rätt. Problem med en för hög räntesats skall enligt den allmänna uppfattningen undanröjas genom en tillämpning av i enskilda fall av reglerna om ocker och oskälighet i avtalsförhållanden. Inom EU har frågan om maximiränta vid konsumentkreditgivning nyligen aktualiserats. I avhandlingen förutses, främst mot bakgrund av utländska erfarenheter, vissa för en pantbank tänkbara problem för den händelse rättsutvecklingen leder fram till att gemensamma minimibestämmelser för konsumentskydd med specifikt angivna procentsatser för vad som ska anses vara högsta tillåten ränta vid konsumentkreditgivning införs. I avhandlingen föreslås, som alternativ till en regel om maximumränta, en regel som kan minska risken för att utsatta konsumenter hamnar i svåra ekonomiska situationer, bidra till att förebygga förluster, öka stabilitet och rättssäkerhet, vara processekonomiskt gynnsam samt underlätta domstolarnas arbete och åstadkomma större säkerhet och enhetlighet i rättstillämpningen eftersom utgångspunkterna för den rättsliga bedömningen knytes till objektiva kriterier snarare än till generella oskälighetsregler med hög abstraktionsnivå.

Opponent på avhandlingen var docent Annina H. Persson, Stockholms universitet.

II *Mia Rönnmar* disputerade den 30 oktober 2004 på en avhandling i civilrätt med titeln Arbetsledningsrätt och arbetsskyldighet. En komparativ studie av kvalitativ flexibilitet i svensk, engelsk och tysk kontext.

Avhandlingen behandlar regleringen av arbetsgivarens arbetsledningsrätt och arbetstagarens arbetsskyldighet i svensk, engelsk och tysk rätt i ljuset av arbetslivets ökade flexibilisering. Arbetslivets flexibilisering handlar om att öka anpassningsförmågan och rörligheten, och beskrivs ofta som övergången från den traditionella anställningen till atypiska anställningar. Företeelser som ökad globalisering, internationalisering, ny teknologi och framväxten av kunskapssamhället bildar bakgrunden för denna flexibiliseringsprocess. I fokus för avhandlingen står kvalitativ flexibilitet, dvs. flexibilitet inom ramen för en bestående anställning. Kvalitativ flexibilitet

handlar om att variera användningen av arbetstagarna och deras arbetsuppgifter i takt med verksamhetens skiftande utseende och behov. Avhandlingen innehåller en komparativ och rättsdogmatisk analys av arbetsgivarens arbetsledningsrätt, arbetstagarens arbetsskyldighet och omreglering av arbetsskyldigheten. I framställningen behandlas också arbetsledningsrättens framtida utveckling, och då särskilt frågan huruvida utvecklingen går mot ett mer allmänt krav på saklig grund för arbetsledningsbeslut. Angreppssättet är brett och tvärdisciplinärt, och avhandlingen syftar till en analys av rättens utveckling och funktionalitet i förhållande till arbetslivets flexibilisering.

Opponent på avhandlingen var professor Boel Flodgren, Lund.

III *Sacharias Votinius* disputerade den 19 november 2004 på avhandlingen ”Varandra som vänner och fiender — En idékritisk undersökning om kontraktet och dess grund”.

Med utgångspunkt i den aristoteliska tanken om att vänskapen utgör kontraktsrelationens förebild, genomför Votinius i avhandlingen en kritisk undersökning av det moderna kontraktsbegreppet och dess idéhistoriska framväxt. Avhandlingen handlar om ömsesidighet i sociala relationer och om vänskap. Men den behandlar också sådana moraliska och rättsliga normer som istället främjar ensidiga, eller till och med direkt fientliga, relationer. Undersökningen kretsar kring de värden som konstituerar den sociala relationen vänskap, och den centrala frågan gäller vilken betydelse dessa värden skall tillmätas i kontraktuella relationer. Bakom frågan döljer sig en konflikt som ytterst härrör ur två olika synsätt på samhället, människan och hennes relationer, och som kommer till uttryck bland annat i skilda uppfattningar om vilka principer som bör ligga till grund för rättsordningen. Avhandlingen fokuserar framför allt på den relation som manifesteras i kontraktet. De civilrättsliga frågeställningarna behandlas som en integrerad del i en vidare analys med moralfilosofisk, politisk-filosofiskt och rättsfilosofiskt innehåll.

Opponenten på avhandlingen var professor Thomas Wilhelmsson, Helsingfors.

Personalnotiser

Nytt regeringsråd

Regeringen har den 21 oktober 2004 utnämnt justitieombudsmannen *Anna-Karin Lundin* att vara regeringsråd.

Anna-Karin Lundin förordnades till hovrättsassessor i Svea hovrätt 1981. Under åren 1981–1985 var hon föredragande i justitieutskottet och därefter rättssakkunnig i Justitiedepartementet 1985–1986. Åren 1986–1992 var hon försäkringsrättsråd vid Försäkringsrätten för Norra Sverige. År 1992 utnämndes Anna-Karin Lundin till lagman i Kammarrätten i Sundsvall. Mellan 1994 och 1995 var hon lagman i Hovrätten för Övre Norrland, för att sedan utnämnas till president i domstolen. Hon är sedan 2003 justitieombudsman.

Nytt regeringsråd

Regeringen har den 21 oktober 2004 utnämnt finansrådet *Carl Gustav Fernlund* att vara regeringsråd.

Carl Gustav Fernlund förordnades till kammarrättsassessor i Kammarrätten i Göteborg 1984. Han var föredragande i konstitutionsutskottet mellan 1983 och 1985 samt rättssakkunnig i Finansdepartementet till 1990 då han utnämndes till departementsråd i samma departement. Under åren 1995–1996 var han ställföreträdande chef för Skatteavdelningen i Finansdepartementet. Carl Gustav Fernlund var mellan 1998–1999 ekonomiskt råd med placering i Bryssel. Sedan år 2000 är han finansråd och chef för Skatte- och tullavdelningen i Finansdepartementet.

Hovrätterna

Hovrätten för Övre Norrland har förordnat hovrättsfiskalen *Anders Alenskär* till hovrättsassessor (04-10-13),

Hovrätten för Nedre Norrland har förordnat hovrättsfiskalen *Paul Magnusson* till hovrättsassessor (04-11-01).

Kammarrätterna

Kammarrätten i Stockholm har förordnat kammarrättsfiskalen *Henrik Hedberg* till kammarrättsassessor (04-11-01).

Tingsrätterna

Regeringen har utnämnt

rådmannen *Anders Forsbäck* att vara rådman i Västmanlands tingsrätt (04-11-11),

rådmannen *Gunilla Fridh* att var rådman i Kristianstads tingsrätt (04-11-11).

Riksdagens ombudsmän

Riksdagens ombudsmän har förordnat kammaråklagaren *Erika Lejnefors* att vara ämnessakkunnig föredragande (04-09-05).

Sveriges Advokatsamfund

Till nya ledamöter har antagits

Camilla Alm-Eriksson, Setterwalls Advokatbyrå, Stockholm, *Marcus Axelryd*, Advokatfirman Vinge KB, Stockholm, *Axel Berg*, Advokatfirman Lindahl KB, Helsingborg, *Mathias Berggren*, Advokatfirma Lindhs DLA Nordic KB, Stockholm, *Jörgen Berglund*, Hökerberg & Söderqvist Advokatbyrå KB, Stockholm, *Adam Brandt*, Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB, Göteborg, *Andréa Dahrén*, Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB, Göteborg, *Lisa Edblom*, Linklaters Advokatbyrå AB, Stockholm, *Anna Elm*, Advokatfirman Vinge KB, Stockholm, *Carl Fhager*, Magnusson Wahlin Qvist Stanbrook Advokatbyrå KB, Göteborg, *Sofia Haga*, Magnusson Wahlin Qvist Stanbrook Advokatbyrå KB, Stockholm, *Mattias Hedberg*, Advokatfirman Södermark HB, Stockholm, *Fredrik Henriksson*, Linklaters Advokatbyrå AB, Stockholm, *Mia Johansson*, Lindskog Malmström Advokatbyrå KB, Stockholm, *Maja Lif*, Advokataktiebolaget A J Lindstrand, Göteborg, *Anders Lundström*, Advokatfirman Foyen & Co HB, Stockholm, *Niklas Mandelholm*, Lindén & Partners Advokatbyrå HB, Kristianstad, *Hanna Monthán*, Advokatfirman Cederquist KB, Stockholm, *Cecilia Möller*, Advokatfirman Vinge KB, Stockholm, *Lennart Pettersson*, White & Case Advokataktiebolag, Stockholm, *Ulrika Runelöv*, AJB Bergh Advokatbyrå AB, Stockholm, *Jörgen Sandquist*, Trägårdh & Falkenborn Advokatbyrå AB, Stockholm, *Henrik Seeliger*, Advokatfirman Lindahl KB, Göteborg, *Daniel Strand*, Advokatfirman Boman & Hessle HB, Stockholm, *Karin Strandberg*, Hamil-

ton & Co Advokatbyrå Malmö KB, Malmö, *Andrea Szanto*, Advokatfirman Vega KB, Stockholm, *Lars Thunberg*, Wistrand Advokatbyrå, Göteborg, *Erik Wassén*, Advokatbyrån Hellgren Linander KB, Stockholm, *Henrik Wenckert*, Advokatfirman Vinge KB, Stockholm, *Li Westerlund*, RydinCarlsten Advokatbyrå AB, Stockholm, *Johan Wisenborn*, Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB, Stockholm (04-09-30),

Mattias Anjou, Baker & McKenzie Advokatbyrå KB, Stockholm, *Uno Aronsson*, Advokatfirman Åberg & Salmi KB, Stockholm, *Catarina Boberg*, Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB, Malmö, *Dennis Dicksen*, Advokatfirman Lindahl KB, Örebro, *Erik Fahlgren*, Advokatfirman Hammarskiöld & Co AB, Stockholm, *Ulrika Grenerfors*, Advokatfirman Delphi & Co i Östergötland KB, Linköping, *Helena Glavmo Henriksson*, Advokatfirman Lindström & Partner, Göteborg, *Anders Leijon*, Advokatfirman Lindahl KB, Uppsala, *Per Lidman*, Setterwalls Advokatbyrå i Malmö AB, Malmö, *Maria Lidsten*, Ramberg Advokater KB, Göteborg, *Pontus Ljunggren*, Advokaterna Olsen och Kron AB, Malmö, *Hans Lundström*, Advokatfirman Engström & Co AB, Malmö, *Patricia Nilsson*, Advokatfirman Vinge KB, Stockholm, *Pierre Pettersson*, Advokatfirman Lindahl KB, Stockholm, *Ulrica Salomon*, Advokatfirman Lindahl KB, Stockholm, *Anita Axelsson Shalit*, Advokatfirman Åberg & Salmi KB, Stockholm, *Martin Sundblad*, Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB, Göteborg, *Daniel Suneson*, Advokatfirman NOVA AB, Stockholm, *Olof Thorsell*, Advokatfirman Vinge KB, Göteborg, *Ulf Wiklund*, Linklaters Advokatbyrå AB, Stockholm, *Fredrik Önnerfors*, Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB, Malmö (04-11-04).

I detta häfte (s. 885–998) har medverkat bl.a.

Martin Borgeke, hovrättslagman i Hovrätten över Skåne och Blekinge
Göran Regner, justitieråd
Fredric Bedoire, professor i arkitekturhistoria, Kungl. Konsthögskolan
Kjell Å. Modéer, professor i rättshistoria vid Lunds universitet
Anders Isgren, advokat
Mattias Bjuhr, jur.kand.
Jan Pettersson, bolagsjurist
Daniel Stattin, doktorand i civilrätt vid Uppsala universitet
Fredrik Schalin, rättssekreterare vid EG-domstolen
Åsa Webber, kansliråd i Justitiedepartementet
Ulf Öberg, doktorand vid Stockholms universitet
Thorsten Cars, jur.dr, f.d. hovrättslagman i Svea hovrätt
Eva Österberg, professor i historia vid Lunds universitet